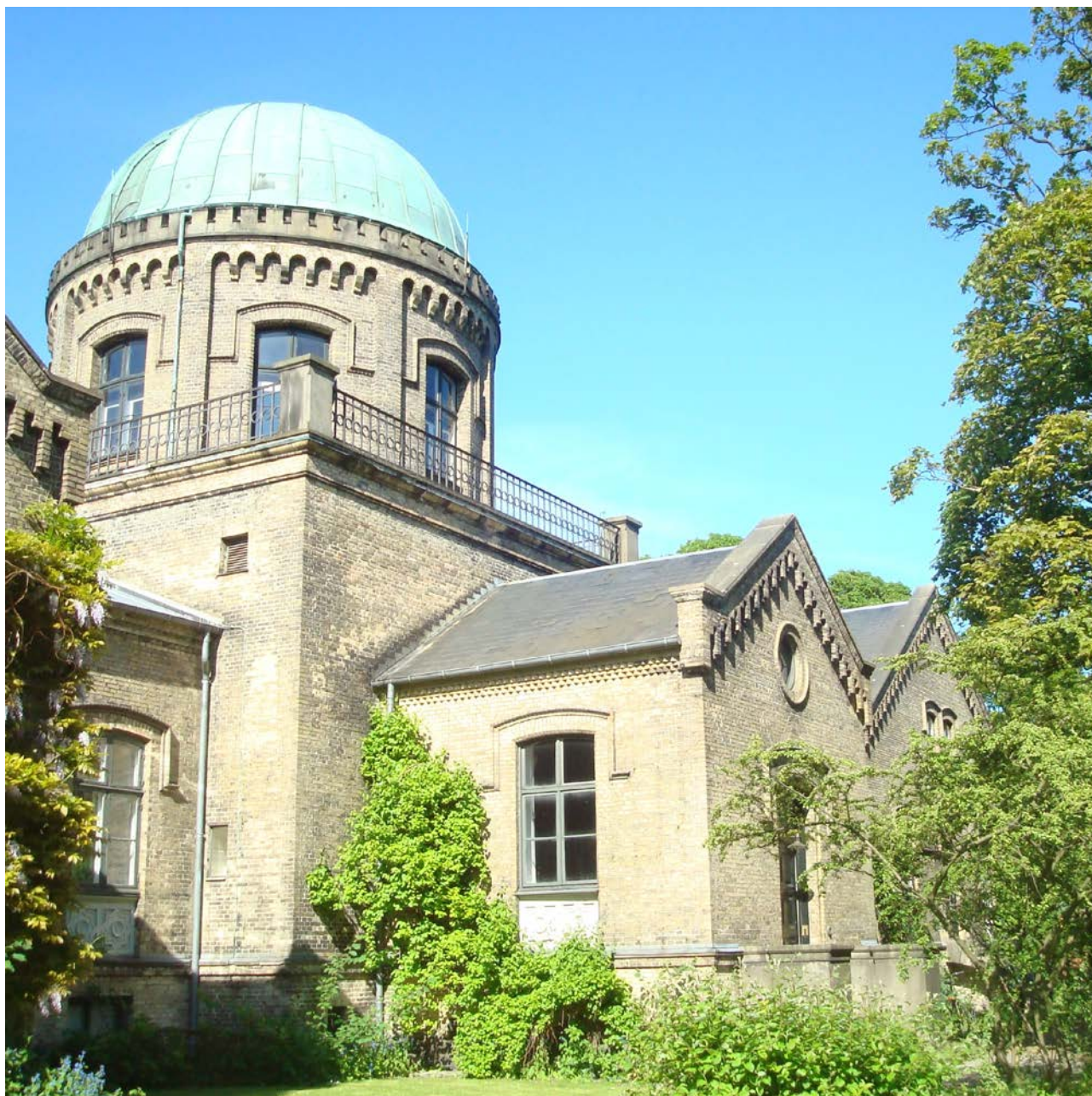

Det Astronomiske Observatorium

Øster Voldgade 3

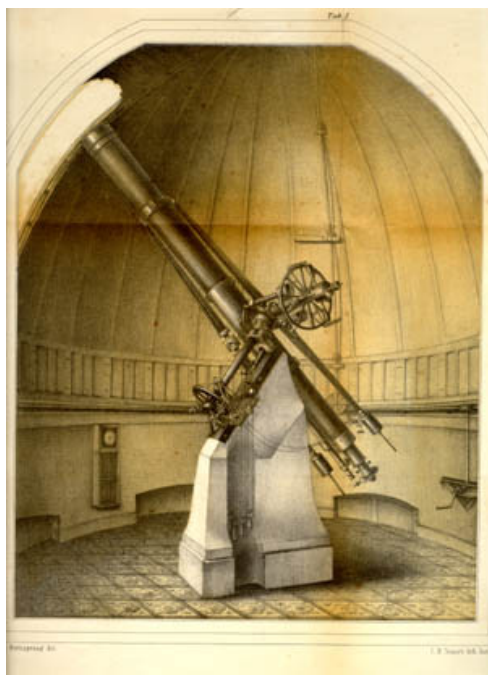
Læs mere på www.ind.ku.dk/observatoriet

April 2018

1861: Indvielse af observatoriet på Rosenborg Bastion

Grundstenen til observatoriet på Rosenborg Bastion blev lagt den 15. november 1859. Arkitekten var Christian Hansen, som også har tegnet det nærliggende Kommunehospitalet. En artikel fra Illustreret Tidende i 1860 i anledning af rejsegildet for det nye astronomiske observatorium er ledsaget af ovenstående illustration af, hvordan man forestiller sig det færdige Observatorium med det omgivende haveanlæg som en del af voldanlægget. På hver side af hovedindgangen er gengivet en statue af hhv. Tycho Brahe og Ole Rømer, men anlægget blev dog aldrig realiseret i den skitserede form.

I foråret 1861 kunne Observatoriet endelig indvies og den nye Mertz-refraktor, som ses her til venstre, kunne tages i brug. Opstillingen blev forestået af universitetsmekaniker F.E.G. Jünger. Det tidligere observatorium i Rundetårn havde da fungeret i 200 år og var nedslidt og generet af lys og vibrationer. Det nye observatorium var da også placeret i god afstand til byens lys og larm: Man havde udvalgt en byggeplads *"i et roligt kvarter af Byen og ikke belemret med Huse, da Kongens Have støder op til Volden på dette Sted"* (IT, nr 41, 16/09 1860).

Kikkertens sokkel er konstrueret så den går hele vejen ned gennem bygningen og højen til gadeplan for sikre den mod vibrationer. Ca. en tredjedel af byggeriets mursten er brugt til soklen.

1876: Indvielse af haveanlægget med statuen af Tycho Brahe

Bisæens Tyge Brahes Statue foran Kjøbenhavn Observatorium. Tegnet af Knud Hansen.

Først i 1876 blev anlægget foran observatoriet med statuen af Tycho Brahe indviet. I forbindelse med hele voldanlæggets planering blev anlægget endelig færdiggjort på den lille tilbageblevne høj, som observatoriet ligger på. Anlægget var godt nok blevet noget mere beskedent end der var lagt op til i de oprindelige skitser, hvilket også blev kommenteret i en artikel fra Illustreret Tidende i anledning af indvielsen. Her henvises til tegningen som er gengivet på forrige side, hvor tegneren havde ”...overensstemmende med den almindelige Mening, forsynet Hovedindgangen med tvende Statuer, af Tyge Brahe og Ole Rømer. Hidindtil have disse kunstneriske Udskmykkelser kun været synlige på Papiret, og der må i de sytten Aar, som i mellemtiden ere gået, være ført saa mange af de bekjendte Omsvøbsforhandlinger, at den smukke Tanke, at hædre tvende af vore store Landsmænd ved Mindesmærker paa dette Sted, nu er faldet ud dertil, at den er bleven halveret og man kun har overkommet at reise Tyge Brahe en statue, og de endog under temmelig tarvelige Omgivelser.” (IT, nr 882, 20/8 1876)

Festen kom dog ikke til at fejle noget, Tycho Brahe og observatoriet blev fejret med mæner Der var både kongelig deltagelse, sang og musik og hurra-råb. Samme artikel indeholder denne rapport fra fejringen:

”Sidstledne Tirsdag den 8de August var udseet til Afsløringen af Mindesmærket; thi paa denne Dag var for trehundrede Aar siden Tyge Brahes berømte Uranienborg bleven grundlagt paa Hveen. Vort Observatorium havde i den Anledning ved Flag og Guirlander iført sig en festlig Dragt; over Hovedportalen var det danske Vaaben anbragt, med en Indfatning af Grønt, og paa hver Side af Døren fandtes et Skjold med Datoen den 8de August

1576 og et med den 15de November 1859, den Dag, da Grundstenen til det nye Observatorium lagdes. Blomster prydede Bygningens Forside, og et smukt Telt var reist til de Indbudne.

Klokken Eet ankom Kronprinds-Regenten og Kronprindsessen med Følge og modtoges af Universitetets Rector. Forud havde de indbudne Honoratiores, hvis Tal paa Grund af den indskrænkede Plads ikke var stort, indfundet sig. Højtideligheden aabnedes med en karakteristisk Sang af C. Ploug til en Melodi af Weyse, hvilken under Viggo Kalhauges Ledelse udførtes af Malernes og Typografernes Sangforeninger og Balduin Dahls Orchester..." (Illustreret Tidende, nr. 882, 20/8-1976)

1895: Kikkerten udskiftes

Den oprindelige refraktor-kikkert blev udskiftet med en større og bedre dobbeltrefraktor fra Repsold i Hamburg, som blev opsat i 1894. Selve objektiverne kom Steinhell i München og blev installeret i april 1895. For at få plads til den nye kikkert, var det nødvendigt at sænke gulvet i kuppelrummet lidt. Refraktoren fra 1895 findes fortsat i kuppelrummet, mens den oprindelige Merz-refraktor nu kan ses på Steno-museet i Århus. Det var blevet nødvendigt med en modernisering. Observatøren C.F. Pechüle skriver i en artikel fra Illustreret Tidende i 1895: "...en Forbedring af Observatoriets Instrumentbestand kunde ikke længere udsættes, naar Observatoriet skulde kunne følge med Tiden, navnlig paa det ny astrofotografiske omraade". (IT, nr. 46, 18/8-1895). Der blev ved samme lejlighed også installeret en elektrisk motor til at dreje kuplen, så man ikke længere skulle dreje den med et spil med håndsving. Som observatøren Pechüle skriver i artiklen var det nemlig "...ret besværligt; man blev meget varm derved og kunde, naar man saa straks efter skulde sidde stille ved Kikkerten, let forkøle sig. For at hæve denne Ulempe indrettes der nu en elektrisk Motor, der kan dreje Kuppelen, og som man kan sætte i Bevægelse fra sin Plads ved Kikkerten."

Observatoriets udvikling frem til nu

Byen kom dog hurtigt tæt på observatoriet, og allerede fra starten af 1900-tallet var det på tale at flytte observatoriet igen. Forskellige ting, herunder to verdenskrige, forsinkede denne proces, så det var først i 1953 at Brorfelde-observatoriet kunne indvies. Astronomerne holdt til på Observatoriet på Øster Voldgade helt frem til 1996, hvor Det Naturvidenskabelige Fakultets administration flyttede ind i bygningen, og den var her indtil 2008.

I juni 2010 flyttede Institut for Naturfagenes Didaktik (IND) ind i Observatoriet. IND er et af 12 institutter under Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet og er Danmarks største naturfagsdidaktiske forskningsenhed. IND forsker, underviser og laver udviklingsarbejde inden for områderne universitetspædagogik, naturvidenskabernes didaktik, museumsdidaktik, og videnskabsteori. IND har ansvaret for den fagdidaktiske del af uddannelsen af kommende gymnasielærere på fakultetet og varetager undervisningen i videnskabsteori på en række naturvidenskabelige uddannelser. IND står for universitetspædagogik for undervisere på Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Instituttet udbyder også efteruddannelse til fx gymnasielærere.

Læs mere på www.ind.ku.dk/observatoriet